

1. НАУКА – ПРАКТИЦІ

Юрій Вікторович Гоцуляк,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри права
факультету менеджменту та права
Вінницького аграрного університету,
м. Вінниця, Україна

ЗАКОНОПРОЕКТ «ПРО ОСВІТУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ»

Цей закон створюється з метою реалізації державної освітньої політики у сфері підтримки обдарованих учнів і загальнодержавних програм, зокрема, за наступними пунктами:

- формування системи виявлення та навчання обдарованих учнів, надання їм педагогічної, психологічної та соціальної підтримки;
- підвищення рівня професійної підготовки (перепідготовки) вчителів та інших спеціалістів, які займаються наданням освітніх послуг обдарованим учням;
- розроблення спеціалізованих освітніх програм, спрямованих на розвиток здібностей обдарованих учнів;
- запровадження у системі центральних та місцевих органів управління освітою окремих структурних підрозділів та посадових осіб, на які покладаються функції з реалізації спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів.

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 1. Законодавство України про освіту обдарованих дітей

Законодавство України про освіту обдарованих дітей базується на Конституції України і складається із законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», цього Закону, інших нормативно-правових актів про освіту та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 2. Основні завдання законодавства України про освіту обдарованих дітей

- Основними завданнями законодавства України про освіту обдарованих дітей є:
- забезпечення права громадян на освіту відповідно до здібностей;
 - створення системи цілеспрямованого пошуку, виявлення та підтримки обдарованих дітей;
 - забезпечення максимально сприятливих умов для особистісного розвитку обдарованої дитини;
 - запровадження у складі органів управління освітою окремих структурних підрозділів для управління системою освіти обдарованих дітей та визначення їхніх повноважень;
 - визначення прав та обов'язків учасників навчально-виховного процесу обдарованих учнів.

Стаття 3. Система освіти обдарованих дітей

Система освіти обдарованих дітей є складовою системи загальної середньої освіти і є системою загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів і форм власності, позашкільних закладів, що надають спеціалізовані освітні послуги обдарованим учням, науково-методичних установ, відповідних структурних підрозділів у складі органів управління системою загальної середньої освіти.

Система освіти обдарованих учнів частково охоплює навчання у дошкільних навчальних закладах, вищих навчальних закладах.

Стаття 4. Мета запровадження системи освіти обдарованих учнів (дітей)

1. Метою запровадження системи освіти обдарованих учнів (дітей) є:
 - створення і подальший розвиток в Україні сприятливих умов для розвитку будь-якого виду дитячої обдарованості;
 - пошук, виявлення, підтримка та розвиток обдарованих дітей.
2. Освітня підтримка обдарованих дітей (учнів) є складовою державної освітньої політики.

Стаття 5. Право кожної дитини на освіту відповідно до здібностей

1. Кожна дитина має рівне право на освіту відповідно до здібностей.
2. Спеціалізовані освітні програми та послуги дозволяють обдарованим учням отримати рівноправний доступ до освіти відповідно до здібностей.
3. Держава забезпечує можливість отримання освіти обдарованими дітьми відповідно до здібностей.

Стаття 6. Правовий статус обдарованого учня

Правовий статус обдарованого учня (дитини) отримує учень (дитина), якого зараховано уповноваженим органом за результатами встановленої законом процедури виявлення до навчання за спеціалізованою освітньою програмою.

Стаття 7. Необхідність диференційованого та індивідуального підходів до освіти обдарованих учнів

Обдаровані учні визнаються такими, які в силу своїх виняткових здібностей потребують диференційованих освітніх програм та послуг, відмінних від тих, що надаються більшості учнів у навчальних закладах різних типів та форм власності.

Стаття 8. Спеціалізовані освітні програми та спеціалізовані освітні послуги

1. Спеціалізовані освітні програми – це диференційовані освітні програми, що затверджені компетентним органом для задоволення освітніх потреб обдарованих учнів.
2. Спеціалізовані освітні послуги – це комплекс освітніх послуг, що надаються обдарованим учням з метою реалізації спеціалізованих освітніх програм.
3. Інформація про спеціалізовані освітні програми та послуги для обдарованих учнів є публічною і доступною для громадськості.
4. Спеціалізована освітня програма є об'єктом інтелектуальної власності. Авторам спеціалізованої освітньої програми гарантується забезпечення всіх прав, що надаються законодавством про інтелектуальну власність та авторське право.
5. Навчання здійснюється лише за тими спеціалізованими освітніми програмами, які отримали дозвіл від компетентних органів.
6. Надання дітям спеціалізованих освітніх послуг може здійснюватись у всіх типах закладів дошкільної та загальної середньої освіти, а в окремих випадках – у вищих навчальних закладах.

Стаття 9. Право кожного учня бути розглянутим на предмет його обдарованості. Недопустимість дискримінації у сфері освіти обдарованих учнів

1. Кожен учень має право бути розглянутим на предмет його обдарованості, тобто пройти у встановленому законом порядку процедуру виявлення обдарованості.
2. Кожен учень має право на визнання його як обдарованого і на навчання за спеціалізованими освітніми програмами незалежно від ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

Стаття 10. Особливості правового статусу «обдарованої дитини»

1. Правовий статус «обдарованої дитини», який надається учневі передбачає додаткові права та покладає додаткові обов'язки, пов'язані з навчанням за спеціалізованою освітньою програмою.
2. Надання правового статусу «обдарованої дитини» не є підставою вважати інших дітей «не обдарованими».
3. З метою недопущення прояву дискримінації вчителями та іншими спеціалістами, які залученні до навчально-виховного процесу, варто обмежити вживання слова «обдарований» і надавати йому суто формальний зміст.

Стаття 11. Соціальний захист обдарованих учнів

Обдарованим учням, які навчаються за спеціалізованими освітніми програмами, може надаватися додатково соціальна і матеріальна допомога за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів юридичних і фізичних осіб (резидентів та нерезидентів), а також за рахунок інших надходжень.

Розділ 2. Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в системі освіти обдарованих дітей

Стаття 12. Створення на рівні Міністерства освіти і науки, обласних, міських та районних управлінь освіти і науки окремих структурних підрозділів (або посад) по роботі за спеціалізованими освітніми програмами

1. На рівні Міністерства освіти і науки створюється відділ з реалізації спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів (окрема посада уповноваженого з реалізації освітніх програм для обдарованих учнів). Цей відділ (уповноважений) виконує функції по забезпеченню умов для впровадження спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів.
2. При обласних, міських та районних управліннях освіти і науки створюються окремі структурні підрозділи (або посади) по роботі за спеціалізованими освітніми програмами. Ці структурні підрозділи виконують функції зі забезпечення умов для впровадження спеціалізованих освітніх програм відповідно до своїх повноважень.

Стаття 13. Повноваження Міністерства освіти і науки у сфері реалізації спеціалізованих освітніх програм

Міністерство освіти і науки:

- надає гранти та укладає контракти з освітніми та іншими державними та недержавними установами щодо реалізації спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів;
- залучає передові наукові досягнення та проекти у сфері виявлення і навчання обдарованих учнів;
- розробляє та затверджує стандарти спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів, перевіряє відповідність спеціалізованих освітніх програм установленим державним стандартам;
- затверджує спеціалізовані освітні програми для обдарованих учнів;
- перевіряє відповідність спеціалізованих освітніх програм установленим державним стандартам;
- затверджує нормативні акти, що регулюють процес виявлення, оцінювання обдарованих учнів, а також норми, яким мають відповідати загальні та індивідуальні навчальні плани для роботи з обдарованими учнями;
- встановлює загальні вимоги до процедури виявлення обдарованих учнів;
- за поданням місцевих органів виконавчої влади в системі освіти на рівні областей формує ради з виявлення обдарованих дітей, які щороку проводять за затвердженою Міністерством освіти і науки України процедурою виявлення учнів як обдарованих;
- організовує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації вчителів, які працюють з обдарованими учнями;
- забезпечує професійний розвиток спеціалістів (педагогів, психологів, працівників медичної сфери тощо), які беруть участь у навчально-виховному процесі обдарованих учнів, а також забезпечує їх додатковими заохочувальними виплатами;
- встановлює освітні стандарти до навчально-виховного процесу обдарованих учнів (умови, в яких проходить навчально-виховний процес, необхідне устаткування тощо);
- забезпечує, у разі необхідності, організацію дистанційного навчання для обдарованих учнів;
- видає учневі документ державного зразка, яким підтверджуються його навчання за спеціалізованою освітньою програмою;
- здійснює координацію науково-дослідницької роботи з покращення спеціалізованих освітніх програм, а також якості надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням;
- здійснює розподіл державних коштів, що виділяються на фінансування спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів, який має бути обґрунтованим на основі наукових досліджень та практичної діяльності;
- проводить аудит діяльності навчальних закладів, що здійснюють надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим дітям.

Стаття 14. Створення спеціалізованих шкіл-інтернатів для обдарованих дітей

У разі необхідності, з метою забезпечення необхідних умов для освіти обдарованих учнів, Міністерством освіти і науки України можуть бути створені спеціалізовані школи-інтернати для обдарованих дітей.

Стаття 15. Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в системі освіти обдарованих дітей

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в системі освіти обдарованих дітей в межах їхньої компетенції:

- розподіляють між навчальними закладами державні кошти, що виділяються для реалізації спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів;
- здійснюють нагляд та контроль за діяльністю навчальних закладів у сфері роботи з обдарованими учнями (проведення перевірок, розгляд звітів тощо);
- забезпечують, щоб інформація про освіту обдарованих учнів була відкритою та доступною для громадськості;
- організують науково-методичне забезпечення, перепідготовку, підвищення кваліфікації, атестацію педагогічних працівників по роботі з обдарованими дітьми;
- забезпечують співробітників, які безпосередньо надають спеціалізовані освітні послуги обдарованим учням необхідними матеріально-технічними, науково-методичними та іншими необхідними засобами;
- формують та подають на затвердження до Міністерства освіти і науки України склад рад з виявлення обдарованих учнів;
- за поданням рад по виявленню обдарованих учнів зараховують учня до спеціалізованої освітньої програми для обдарованих учнів;
- укладають міжвідомчі угоди з метою забезпечення виконання спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів;
- забезпечують, у разі необхідності, створення консультативних дорадчих органів для покращення діяльності навчальних закладів з обдарованими учнями.

Стаття 16. Психологічна підтримка обдарованих учнів

1. Держава забезпечує психологічною підтримкою обдарованих учнів з метою виявлення і створення соціально-психологічних умов для розвитку обдарованої дитини. Психологічна підтримка обдарованих дітей здійснюється психологами, які беруть участь у навчально-виховному процесі і мають необхідну кваліфікацію по роботі з обдарованими учнями, що підтверджується документально.

2. Психологічна служба у системі освіти України здійснює обов'язкову сертифікацію практичних психологів для роботи з обдарованими дітьми.

Стаття 17. Фінансування системи освіти обдарованих дітей

1. Фінансування державних та комунальних навчальних закладів, які здійснюють навчання за спеціалізованими навчальними програмами, здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування.

2. Учні, які не пройшли процедуру виявлення, можуть навчатись за спеціалізованими освітніми програмами на платній основі. Навчання за спеціалізованою освітньою програмою на платній основі оформлюється за допомогою укладення контракту між батьками учня та загальноосвітнім навчальним закладом.

3. Вартість спеціалізованих освітніх послуг визначається загальноосвітнім навчальним закладом, керуючись особливостями спеціалізованих освітніх програм.

Розділ 3. Обов'язки адміністрації загальноосвітнього навчального закладу, вчителів та інших спеціалістів у системі освіти обдарованих дітей

Стаття 18. Реалізація спеціалізованих освітніх програм

Реалізація спеціалізованих освітніх програм і надання спеціалізованих освітніх послуг здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах, спеціалізованих навчальних закладах, позашкільних навчальних закладах, дошкільних навчальних закладах, професійно-технічних навчальних закладах.

Стаття 19. Правові підстави для роботи з обдарованими дітьми

Надавати спеціалізовані освітні послуги за спеціалізованими освітніми програмами обдарованим учням мають право лише ті спеціалісти, які мають відповідну кваліфікацію, що підтверджується документом про вищу освіту, або документом щодо перепідготовки чи підвищення кваліфікації.

Стаття 20. Функції загальноосвітнього навчального закладу у сфері реалізації спеціалізованих освітніх програм

У сфері реалізації спеціалізованих освітніх програм на загальноосвітній навчальний заклад, який займається наданням спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням покладаються наступні функції:

- попереднє оцінювання учнівських здібностей для залучення учня до проходження процедури виявлення;
- реалізація спеціалізованих освітніх програм та надання освітніх послуг обдарованим учням, відповідно до встановлених державних стандартів;
- проведення консультативної та іншої діяльності з персоналом, який працює з обдарованими учнями;
- залучення батьків до навчально-виховного процесу обдарованих учнів.

Стаття 21. Обов'язки та права керівництва загальноосвітнього навчального закладу, який надає спеціалізовані освітні послуги обдарованим дітям

Керівництво загальноосвітнього навчального закладу зобов'язано:

- створювати належні умови для підтримки та розвитку обдарованих учнів;
- залучати до навчально-виховного процесу обдарованих учнів, у разі необхідності, спеціалістів різних сфер (педагогічної, психологічної тощо);
- отримувати згоду від батьків щодо залучення їхніх дітей до спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів;
- інформувати батьків щодо особливостей спеціалізованих освітніх програм та послуг, які надаються обдарованим учням;
- забезпечити проходження вчителями та іншими спеціалістами, які працюють з обдарованими учнями заходів перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- забезпечити співпрацю загальноосвітнього навчального закладу з позашкільними навчальними закладами, вищими навчальними закладами, органами державної влади та місцевого самоврядування, іншими установами та організаціями з питань освіти обдарованих учнів.
- надавати батькам доступ до інформації про результати попереднього оцінювання та процедури виявлення обдарованих учнів, залучати батьків до процесів моніторингу, виявлення та оцінювання обдарованих учнів;
- здійснювати, відповідно до своїх повноважень, нагляд за реалізацією спеціалізованих освітніх програм;
- забезпечувати необхідними умовами навчально-виховний процес обдарованих учнів;
- звітувати перед батьками про процес розвитку їхньої дитини, надавати їм доступ до необхідної документації;
- забезпечувати вільний доступ до всієї інформації, пов'язаної із навчально-виховним процесом кожного обдарованого учня;
- проводити моніторинг навчально-виховного процесу та оцінювання якості надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням і вносити необхідні пропозиції щодо змін у спеціалізованих освітніх програмах з метою покращення рівня освіти обдарованих учнів.

Керівництво загальноосвітнього навчального закладу має право:

- розробляти та впроваджувати додаткові (розширені) освітні пропозиції для обдарованих учнів, якщо вони не суперечать чинному законодавству;
- отримувати необхідну для розвитку обдарованих учнів інформацію від батьків учнів;
- отримувати необхідну для розвитку обдарованих дітей інформацію від позашкільних навчальних закладів чи вищих навчальних закладів, які відвідує учень;

- відряджати вчителів та інших спеціалістів, які працюють з обдарованими учнями на курси підвищення кваліфікації;
- вносити пропозиції місцевим органам управління освітою з питань підтримки обдарованих дітей;
- проводити заходи пошуку та виявлення обдарованих учнів;
- направляти учнів за згодою батьків або осіб, які їх замінюють, на процедуру виявлення їх як обдарованих.

3. Міністерством освіти і науки можуть бути встановлені додаткові права та обов'язки керівництва загальноосвітнього навчального закладу щодо реалізації спеціалізованих освітніх програм та надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням.

Стаття 22. Створення ради з навчання обдарованих учнів

При середньому загальноосвітньому навчальному закладі, який займається реалізацією спеціалізованих освітніх програм, створюється рада з навчання обдарованих учнів, яка складається із спеціалістів у галузі обдарованості, педагогічної, психологічної та інших сфер. Така рада здійснює контроль та нагляд за реалізацією спеціалізованих освітніх програм і належним наданням спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням.

Стаття 23. Навчання обдарованих учнів у спеціалізованих школах-інтернатах для обдарованих учнів

У разі необхідності, обдарованим учням має бути надана можливість розміщення їх у спеціалізованих школах-інтернатах, які створюються винятково для роботи з обдарованими учнями.

Стаття 24. Попереднє оцінювання учня (пошук обдарованих учнів)

Рада з навчання обдарованих учнів проводить попереднє оцінювання учня (пошук обдарованих учнів), що передбачає комплексний збір інформації про учня для виявлення на її основі особливостей його здібностей.

На основі проведеного попереднього оцінювання, відповідальна особа може рекомендувати учня на проходження процедури виявлення його як обдарованого.

Результати попереднього оцінювання не позбавляють учня права на проходження ним процедури виявлення.

Стаття 25. Розробка та реалізація індивідуальних планів

За результатами проведеного попереднього оцінювання учня та виявлення його як обдарованого, у разі необхідності, для кращого розвитку його здібностей (така пропозиція має бути обґрунтована та подана вчителем на розгляд адміністрації загальноосвітнього навчального закладу) складається відповідно до спеціалізованої освітньої програми індивідуальний навчальний план, в якому фіксується необхідний комплекс заходів, що потрібні для досягнення учнем бажаного (прогнозованого) результату.

Стаття 26. Співпраця з дошкільними закладами освіти

1. З метою оптимізації навчально-виховного процесу обдарованих учнів загальноосвітній навчальний заклад, що надає спеціалізовані освітні послуги обдарованим учням, співпрацює із дошкільними закладами освіти з питань, пов'язаних із підтримкою обдарованих дітей.

2. Співпраця із дошкільними закладами освіти здійснюється за допомогою:

- проведення консультацій, тренінгів серед персоналу дошкільного закладу освіти з питань, пов'язаних із освітою обдарованих дітей;
- залучення вчителів та інших спеціалістів, задіяних в освіті обдарованих дітей, до навчально-виховного процесу у дошкільному закладі освіти.

Стаття 27. Співпраця з вищими навчальними закладами

Загальноосвітній навчальний заклад може укладати угоди про співпрацю із вищими навчальними закладами для надання обдарованим учням окремих освітніх послуг у вищих навчальних закладах.

Стаття 28. Співпраця з підприємствами, установами, організаціями

Загальноосвітній навчальний заклад може укладати угоди про співпрацю із підприємствами, установами, організаціями з метою розширення освітньої пропозиції, а також створення сприятливих умов для подальшого працевлаштування та розвитку обдарованих учнів.

Стаття 29. Обов'язки та права вчителя загальноосвітнього навчального закладу щодо реалізації спеціалізованих освітніх програм та надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням

1. Вчитель загальноосвітнього навчального закладу зобов'язаний:
 - надавати спеціалізовані освітні послуги обдарованим учням відповідно до їхніх здібностей;
 - відповідати високому рівню знань та практики їх застосування у сфері реалізації спеціалізованих освітніх програм та надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням;
 - створювати оптимальні умов для освіти обдарованих учнів;
 - відстежувати прояви ознак обдарованості в учнів;
 - надавати керівництву загальноосвітнього навчального закладу, батькам або особам, які їх замінюють, інформацію щодо навчально-виховного процесу обдарованих учнів;

- розробляти індивідуальний навчальний план;
- звітувати перед керівництвом загальноосвітнього навчального закладу про виконання диференційованого та індивідуальних навчальних планів;
- постійно підвищувати кваліфікацію у сфері підтримки обдарованих учнів;
- проходити обов'язкову перепідготовку раз у 5 років;
- залучати, у разі потреби, спеціалістів різних сфер до навчально-виховного процесу обдарованих учнів.

2. Вчитель загальноосвітнього навчального закладу має право:

- отримувати від керівництва, інших вчителів, практичних психологів загальноосвітнього навчального закладу, батьків або осіб, які їх замінюють, інформацію, необхідну для пошуку, виявлення обдарованості та надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням;
- вносити керівництву загальноосвітнього навчального закладу пропозиції щодо оптимізації навчально-виховного процесу обдарованих учнів;
- проходити курси чи інші заходи підвищення кваліфікації у сфері підтримки обдарованих учнів;
- отримувати матеріальну винагороду за роботу з обдарованими дітьми, встановлену Кабінетом Міністрів України або власником загальноосвітнього навчального закладу.

3. Міністерством освіти і науки можуть бути встановлені додаткові права та обов'язки загальноосвітнього навчального закладу щодо підтримки обдарованих учнів.

Стаття 30. Співпраця вчителів з батьками обдарованих учнів

1. Вчителі, які займаються реалізацією спеціалізованих освітніх програм та наданням спеціалізованих освітніх послуг, мають співпрацювати з батьками обдарованої дитини, використовувати знання і досвід батьків під час виявлення обдарованих учнів, планування, оцінки їхньої успішності, а також інших процедур, пов'язаних із навчально-виховним процесом обдарованих учнів.

2. Вчителі мають роз'яснювати та надавати консультації батькам щодо особливостей навчання та виховання обдарованих дітей з метою залучення їх до навчально-виховного процесу.

Стаття 31. Педагогічне навантаження

1. Педагогічне навантаження спеціаліста, який працює з обдарованими дітьми, визначається спеціалізованою освітньою програмою.

2. Розміри та порядок встановлення доплат за роботу з обдарованими дітьми визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 32. Державна атестація та перепідготовка вчителів, задіяних у навчально-виховному процесі обдарованих учнів

1. Для роботи з обдарованими учнями вчителі мають обов'язково пройти відповідну державну атестацію та отримати відповідний документ державного зразка, що підтверджує кваліфікаційний рівень вчителя для надання спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням.

2. Державні органи управління освіти мають сприяти професійному розвитку педагогів та інших спеціалістів, які займаються реалізацією спеціалізованих освітніх програм та наданням спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням, організувати курси перепідготовки та інші заходи з підвищення їхнього професійного рівня.

Розділ 4. Науково-методичне забезпечення системи освіти обдарованих дітей

Стаття 33. Завдання науково-методичного забезпечення системи освіти обдарованих дітей

Завданнями науково-методичного забезпечення системи освіти обдарованих дітей є:

- координація діяльності інститутів післядипломної педагогічної освіти, методичних кабінетів та методичних об'єднань педагогічних працівників у сфері освіти обдарованих дітей;
- розроблення і видання навчальних програм, навчально-методичних та навчально-наочних посібників;
- організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників по роботі з обдарованими дітьми;
- організація співпраці з вищими навчальними закладами всіх рівнів акредитації для підвищення ефективності навчально-методичного забезпечення системи освіти обдарованих дітей.

Стаття 34. Здійснення науково-методичного забезпечення системи освіти обдарованих дітей

Науково-методичне забезпечення системи освіти обдарованих дітей здійснюють Міністерство освіти і науки України, підпорядковані йому науково-методичні установи та вищі навчальні заклади, а також Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти Академії педагогічних наук України, Інститут обдарованої дитини Академії педагогічних наук України, районні (міські) методичні кабінети, науково-дослідні установи Академії педагогічних наук України та Національної академії наук України.

Стаття 35. Загальні засади діяльності Інституту обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України зі сприяння розвитку системи освіти обдарованих дітей

Інститут обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України сприяє розвитку сфери освіти обдарованих дітей шляхом розроблення та впровадження сучасних освітніх технологій та проведення консультаційної роботи з питань, пов'язаних з освітою обдарованих дітей.

Інститут обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України разом із Національною академією педагогічних наук України здійснює координацію діяльності загальноосвітніх навчальних закладів із реалізації спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів.

Стаття 36. Завдання Інституту обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України зі сприяння розвитку системи освіти обдарованих дітей

Інститут обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України:

- сприяє оптимізації навчально-виховного процесу обдарованих учнів шляхом впровадження результатів дослідницької діяльності у сфері освіти обдарованих дітей в освітню практику;
- сприяє впровадженню кращого міжнародного досвіду у галузі освіти обдарованих дітей;
- організовує співпрацю між навчальними закладами різних форм власності, які надають спеціалізовані освітні послуги, та підприємствами, установами, організаціями для надання різного роду підтримки (педагогічної, психологічної, матеріальної тощо) обдарованим учням;
- забезпечує науково-методичний супровід процедури виявлення обдарованих учнів та підготовки спеціалістів для роботи з обдарованими дітьми.

Стаття 37. Сприяння діяльності по плануванню навчально-виховного процесу обдарованих учнів

Інститут обдарованої дитини Академії педагогічних наук України сприяє діяльності з планування навчально-виховного процесу обдарованих дітей шляхом розроблення типових загальних та індивідуальних навчальних планів для обдарованих учнів.

Розділ 5. Виявлення обдарованих учнів

Стаття 38. Затвердження загальної процедури виявлення обдарованих учнів

Міністерство освіти та науки України затверджує загальну процедуру виявлення обдарованих учнів для надання правового статусу обдарованого учня (дитини) та навчання за спеціалізованими освітніми програмами, що охоплює заходи моніторингу та тестування на обдарованість.

Стаття 39. Формування списку учнів для проходження процедури виявлення

1. Рада з навчання обдарованих учнів, яка створюється при кожному навчальному закладі, що надає спеціалізовані освітні послуги обдарованим учням, здійснює пошук потенційно обдарованих учнів та щорічно формує список учнів, які мають проходити процедуру виявлення.
2. Список учнів, які мають проходити процедуру виявлення, подається до спеціального органу, що проводить виявлення обдарованих учнів.

Стаття 40. Підстави для включення учня до списку на проходження процедури виявлення

Учень може бути включений до списку на проходження процедури виявлення за наявності однієї з підстав:

- за заявою батьків дитини або осіб, які їх замінюють;
- за клопотанням шкільного психолога або соціального педагога;
- за заявою самого учня, який досяг чотирнадцятирічного віку.

Стаття 41. Рада з виявлення обдарованих учнів

1. На рівні області створюються ради з виявлення обдарованих учнів, які проводять процедуру виявлення обдарованих учнів. Такі ради формуються із вчителів, психологів, інших спеціалістів у сфері обдарованості та представників адміністрацій загальноосвітніх навчальних закладів.

2. Під час проведення процедури виявлення має обов'язково бути присутнім представник місцевого органу управління освітою, який слідкує за відповідністю процедури виявлення встановленим компетентними органами вимогам. За бажанням до процедури виявлення можуть залучатися батьки дітей у якості спостерігачів.

3. За результатами процедури виявлення, рада з виявлення обдарованих учнів подає до місцевих органів управління освітою кандидатури учнів для зарахування до спеціалізованої освітньої програми для обдарованих учнів.

4. Учень може бути зарахований до спеціалізованої освітньої програми для обдарованих учнів лише за наявності письмової згоди батьків учня або осіб, які їх замінюють.

Стаття 42. Етапи виявлення обдарованих учнів

1. Першим етапом процедури виявлення є моніторинг здібностей учнів у вигляді спостереження та збору інформації про учня. Збір інформації про учня здійснюється шляхом опитування батьків учня, вчителів, які працюють або працювали з учнем, а також інших осіб, які можуть надати корисну інформацію щодо сильних сторін учня.

2. Другим етапом виявлення є групування учнів за загальними та спеціальними здібностями за результатами зібраної інформації про учня і проведення предметного тестування цих здібностей радою з виявлення обдарованих учнів.

Стаття 43. Умови зарахування учня до спеціалізованої освітньої програми для обдарованих учнів

1. Результати проведеної процедури виявлення є підставою для надання учневі правового статусу «обдарованої дитини», що встановлюється цим законом та іншими нормативно-правовими актами.

2. За результатами процедури виявлення компетентним органом складається висновок щодо можливості навчання учня за спеціалізованою освітньою програмою.

Стаття 44. Соціальний захист деяких категорій дітей

Діти із багатодітних сімей, діти із малозабезпечених сімей, діти-інваліди, діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, які не отримали правового статусу обдарованої дитини можуть навчатися за спеціалізованими освітніми програмами безоплатно.

Стаття 45. Особова справа

На кожного учня, який успішно пройшов процедуру виявлення, вчитель, який надає спеціалізовані освітні послуги, заводить особову справу, де зберігається інформація про учня, документація, що стосується його навчання за спеціалізованою освітньою програмою.

В особовій справі зберігаються документи щодо:

- сильних сторін учня (опитування батьків, інформація від учителів);
- виявлення обдарованості;
- планування навчально-виховного процесу (індивідуальні та загальні навчальні плани);
- організаційних форм навчально-виховного процесу (рішення щодо навчання у загальних чи окремо створених класах);
- програмування навчання учня, оцінювання успішності учня;
- інші документи та матеріали, що стосуються виявлення та підтримки обдарованості учня.

Розділ 6. Організаційні форми навчально-виховного процесу обдарованих учнів

Стаття 46. Поняття та види організаційних форм навчально-виховного процесу обдарованих учнів

1. Під організаційними формами навчально-виховного процесу обдарованого учня розуміються особливості його навчання у тому чи іншому соціальному середовищі.

2. Залежно від індивідуальних особливостей обдарованого учня, його освіта може здійснюватись шляхом інтеграції до звичайних класів, у яких навчаються учні за загальними навчальними програмами або шляхом інтеграції до окремих спеціалізованих класів, які створюються винятково для освіти обдарованих учнів.

3. Навчання обдарованого учня може здійснюватись за допомогою об'єднання двох вищевказаних способів, тобто шляхом часткової інтеграції учня у окремо створений клас для обдарованих і основному його навчанні у звичайному класі. Можуть бути передбачені й інші організаційні форми навчання обдарованих учнів, якщо вони не суперечать принципам освіти та чинному законодавству.

4. Загальноосвітній навчальний заклад має проводити консультації з батьками обдарованого учня з приводу умов розміщення учня у зв'язку із його особливостями та особливостями спеціалізованої освітньої програми, за якою він навчається.

Стаття 47. Навчання обдарованих учнів у звичайних класах

1. Навчання обдарованого учня у звичайних класах здійснюється шляхом надання йому спеціалізованих освітніх послуг за умови його перебування в одній групі з учнями, які навчаються за звичайними навчальними програмами.

2. За навчання обдарованого учня у звичайних класах, учителем, який займається наданням спеціалізованих освітніх послуг обдарованим учням, може ставитись питання про необхідність розроблення індивідуального навчального плану для цього учня, за яким він має розвиватися відповідно до своїх здібностей.

Стаття 48. Навчання обдарованих учнів у спеціалізованих класах (групах)

1. Навчання обдарованих учнів у спеціалізованих класах передбачає групування їх за сферою обдарованості в окремі спеціально створені класи (групи).

2. Навчання обдарованих учнів у спеціалізованих класах має проводитись лише у випадку, коли навчання у звичайних класах перешкоджає повноцінному розвитку їхніх здібностей.

3. Навчання обдарованих учнів у спеціалізованих класах може бути повним або частковим (частина навчання проходить у звичайних класах) залежно від особливостей самого учня.

4. Рішення про створення спеціалізованих класів (груп) приймає керівник загальноосвітнього навчального закладу.

Стаття 49. Рішення про організаційну форму навчання обдарованого учня

1. Рішення про ту чи іншу організаційну форму навчання обдарованого учня приймається адміністрацією загальноосвітнього навчального закладу, який надає спеціалізовані освітні послуги обдарованим учням і має містити обґрунтування на користь того чи іншого способу розміщення.

2. Обдарований учень може навчатися у спеціалізованих класах лише за умови надання письмової згоди батьків.

Стаття 50. Навчальні заклади для обдарованих учнів, які потребують соціальної допомоги

Для обдарованих дітей, які не мають необхідних умов для навчання за місцем проживання за спеціалізованими освітніми програмами, створюються спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для обдарованих дітей.

Розділ 7. Планування навчально-виховного процесу обдарованих учнів

Стаття 51. Планування навчально-виховного процесу обдарованих учнів

Кожний загальноосвітній навчальний заклад, що займається реалізацією спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів має здійснювати планування навчально-виховного процесу обдарованих учнів і розробляти необхідні плани.

Стаття 52. Диференційоване та індивідуальне планування

1. Планування навчально-виховного процесу для обдарованих учнів є двох типів: диференційоване та індивідуальне.
2. Диференційоване планування проводиться для групи обдарованих учнів, які проявляють свої здібності в одній і тій самій сфері і в один і той самий спосіб.
3. Індивідуальне планування здійснюється для обдарованих учнів, здібності яких суттєво відрізняються відносно інших, і які потребують індивідуального підходу. Про необхідність індивідуального підходу до освіти обдарованого учня і складання індивідуального навчального плану вчителем або радою з виявлення обдарованих учнів подається письмовий запит директору загальноосвітнього навчального закладу, про що виноситься відповідне рішення, яким схвалюється або відхиляється цей запит. У разі відхилення запиту, директор загальноосвітнього навчального закладу зобов'язаний надати письмове обґрунтування про причини такого рішення.
4. Міністерством освіти і науки встановлюються вимоги до планування навчально-виховного процесу обдарованих учнів, визначається інваріантна та варіативна складова планування. Типові диференційований та індивідуальний навчальні плани для обдарованих учнів затверджуються Міністерством освіти і науки і містять інваріантну і варіативну частини.
5. Загальноосвітній навчальний заклад несе відповідальність за виконання диференційованих та індивідуальних навчальних планів. На кінець звітного періоду загальноосвітній навчальний заклад зобов'язаний звітувати про виконання планів перед місцевими органами управління освітою.

Стаття 53. Складання навчальних планів

1. За складання та реалізацію диференційованих та індивідуальних навчальних планів відповідає вчитель, який працює з групою обдарованих учнів або індивідуально з обдарованим учнем за спеціалізованою освітньою програмою.
2. Розроблений диференційований чи індивідуальний навчальний план подається на затвердження раді з навчання обдарованих учнів. Рада з навчання обдарованих учнів затверджує диференційований чи індивідуальний навчальний план після врахування пропозицій та зауважень, якщо такі були.

Стаття 54. Диференційований навчальний план

1. У диференційованому навчальному плані має бути відображено:
 - описання основного змісту спеціалізованої освітньої програми;
 - критерії оцінки навчання обдарованих учнів;
 - вимоги до вчителів та інших спеціалістів, залучених до освіти обдарованих учнів, завдання, що ставляться перед ними;
 - вимоги до обдарованих учнів, пов'язані з їхнім навчанням;
 - результати, які очікуються від обдарованих учнів;
 - особливості умов, в яких мають навчатись обдаровані учні для реалізації своїх здібностей;
 - організаційна форма навчання учнів (у загальних чи спеціалізованих класах);
 - необхідність залучення спеціалістів з інших сфер (медичних працівників, психологів, спеціалістів сфери, в якій виявились виняткові здібності учня);
 - засоби, необхідні для втілення поставлених у планах завдань і цілей.
2. Диференційовані навчальні плани для обдарованих учнів складаються щорічно і затверджуються керівником загальноосвітнього навчального закладу.
3. Навчальні плани для обдарованих учнів мають бути відкритими для доступу з боку громадськості.

Стаття 55. Індивідуальний навчальний план

1. Індивідуальний навчальний план складається для: планування розвитку здібностей та обдарованості учня; задоволення освітніх потреб учня; контролю за розвитком здібностей та обдарованості учня; формування рекомендацій для батьків учня або осіб, які їх замінюють. Індивідуальний навчальний план має враховувати можливості учня, а також стан його фізичного та психічного здоров'я.
2. Індивідуальний навчальний план складається з урахуванням індивідуальних освітніх потреб обдарованого учня. Індивідуальний навчальний план може охоплювати один чи більше навчальних предметів.
3. Індивідуальний навчальний план з одного або декількох предметів складається вчителями, які викладають навчальний предмет (предмети) учневі, з обов'язковим залученням класного керівника чи відповідального за роботу з обдарованими дітьми педагога, шкільного психолога, а також батьків або осіб, які їх замінюють, лікарів, інших вчителів, спеціалістів у галузі педагогіки, науковців.

4. Батьки учня або особи, які їх замінюють, повинні бути ознайомлені з індивідуальним навчальним планом їхньої дитини.
5. Індивідуальний навчальний план обов'язково узгоджується з батьками обдарованої дитини, а у разі необхідності – з самим учнем.

Стаття 56. Структура індивідуального навчального плану

Індивідуальний навчальний план має містити:

- перелік навчальних предметів, які учень має вивчати;
- цілі та результати, які покладаються та очікуються від учня;
- особливості обдарованості учня, його сильні сторони;
- комплекс освітніх послуг, необхідних учневі для розвитку його здібностей;
- організаційні форми навчання обдарованого учня;
- поточний та підсумковий рівень розвитку учня;
- рівень успішності обдарованого учня за заліковий період;
- оцінка успішності учня;
- список додаткових послуг, які необхідно запровадити для досягнення завдань, поставлених для учня в індивідуального навчальному плані;
- прогноз подальшого прогресу учня;
- психологічні дослідження особливостей особистості учня;
- стан здоров'я учня;
- досягнення учня.

Стаття 57. Оцінка успішності обдарованих учнів

1. Щороку загальноосвітнім навчальним закладом, який займається реалізацією спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів проводиться оцінювання успішності обдарованих учнів відповідно до складених навчальних планів.
2. Якщо учень, який навчається за спеціалізованою освітньою програмою на безоплатній основі, досягає очікуваних результатів, то він продовжує навчання за спеціалізованою освітньою програмою. Якщо учень, який навчається за спеціалізованою освітньою програмою на безоплатній основі, не досягає очікуваних результатів, то він продовжує навчання на платній основі або за звичайними освітніми програмами.

Розділ 8. Додаткові заходи підтримки обдарованих учнів

Стаття 58. Додаткові заходи підтримки обдарованих учнів

1. До додаткових заходів підтримки обдарованих учнів належать:
 - заходи акселерації;
 - додаткові (розширені) освітні пропозиції;
 - проведення конкурсів, олімпіад, турнірів, змагань, написання наукових робіт тощо;
 - пільги на зарахування до державних вищих навчальних закладів, професійно-технічних закладів освіти;
 - надання грошових премій за перемогу в олімпіадах, конкурсах, турнірах, змаганнях, за відмінне навчання, за досягнення особливо високих результатів у вивченні окремих предметів. Цей перелік не є вичерпним.
2. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, власники та керівництво загальноосвітніх навчальних закладів можуть встановлювати інші заходи державної підтримки обдарованих учнів. Інші фізичні та юридичні особи за згодою органів державної влади та місцевого самоврядування можуть проводити позашкільні заходи підтримки обдарованих учнів.

Стаття 59. Заходи акселерації

1. Акселерація – це можливість обдарованого учня навчатись з окремих навчальних предметів, де він має високі показники у класах вище свого віку відповідно до здібностей.
2. Метою заходів акселерації є можливість пристосування освітніх пропозицій у загальноосвітніх навчальних закладах до фактичних інтелектуальних потреб учня з ознаками обдарованості.
3. До заходів акселерації належать:
 - зарахування дитини, яка не досягла шкільного віку, до першого класу загальноосвітнього навчального закладу;
 - дострокове переведення учня з особливо високою успішністю на один клас вище;
 - можливість вивчення учнем окремих предметів, до яких учень має високі здібності, у наступних класах.
4. Заходи акселерації проводяться за згодою батьків або осіб, які їх замінюють, а також за наявності висновку педіатра та шкільного психолога про відсутність можливої загрози фізичному та психічному здоров'ю дитини від цих заходів.
5. Загальний порядок і процедуру проведення заходів акселерації визначає Міністерство освіти і науки. Керівництво загальноосвітнього навчального закладу на основі загального порядку і процедури проведення заходів акселерації вирішує в кожному окремому випадку про доцільність проведення цих заходів щодо конкретного учня.
6. У разі виконання обдарованим учнем навчальної програми з певної навчальної дисципліни, незалежно від віку, учень має право скласти зовнішнє незалежне оцінювання із цього предмету.

Стаття 60. Додаткові освітні пропозиції

1. Додаткові освітні пропозиції розширюють можливості обдарованих учнів отримання освіти відповідно до здібностей.
2. До додаткових освітніх пропозицій належать:
 - додаткові колективні чи індивідуальні заняття у загальноосвітньому навчальному закладі;
 - створення міжшкільних спеціалізованих класів для вивчення окремих предметів на базі загальноосвітнього навчального закладу або вищого навчального закладу. Учні, які відвідують спеціалізований клас для вивчення окремого предмету, звільняються від відвідування цього ж предмету в загальноосвітньому навчальному закладі, де вони навчаються;
 - оцінювання успішності учня з цього предмету проводиться вчителем, який викладає предмет у міжшкільному спеціалізованому класі. Загальний порядок і процедуру створення міжшкільних спеціалізованих класів визначає Міністерство освіти і науки. Навчальний план розробляється установою на базі якої проводиться навчання у міжшкільному спеціалізованому класі;
 - відвідування позашкільних навчальних закладів;
 - відвідування учнями окремих освітніх заходів у вищих навчальних закладах. Учні, які успішно пройшли програму з навчальної дисципліни у вищому навчальному закладі, може бути зарахована отримана оцінка при подальшому навчанні у вищому навчальному закладі. Порядок допуску до відвідування окремих навчальних заходів у вищому навчальному закладі, перелік навчальних дисциплін, до вивчення яких можуть бути допущені учні старшої школи, максимальна кількість учнів, які можуть одночасно відвідувати освітній захід, порядок їх оцінювання визначається керівництвом або власником вищого навчального закладу;
 - додаткові заходи для обдарованих учнів на заняттях у загальноосвітньому навчальному закладі.

Цей перелік не є вичерпним. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, власники та керівництво загальноосвітніх навчальних закладів, позашкільних навчальних закладів та вищих навчальних закладів можуть встановлювати інші додаткові (розширені) освітні пропозиції для обдарованих учнів.

Стаття 61. Проведення конкурсів, олімпіад, турнірів, змагань

Органи державної влади та місцевого самоврядування, загальноосвітні навчальні заклади, позашкільні навчальні заклади, вищі навчальні заклади, наукові установи, інші юридичні особи мають право організовувати та проводити конкурси, олімпіади, турніри, змагання згідно із законодавством та актами органів державної влади та місцевого самоврядування.

Фізичні особи мають право організовувати та проводити конкурси, олімпіади, турніри, змагання за погодженням з відповідним органом управління освітою. Порядок проведення конкурсів, олімпіад, турнірів, змагань визначається їх організаторами.

Стаття 62. Преференції при вступі до вищих навчальних закладів, професійно-технічних закладів освіти

Власники приватних вищих навчальних закладів, професійно-технічних закладів освіти самостійно встановлюють преференції при зарахуванні обдарованих учнів.

Розділ 9. Участь батьків у навчально-виховному процесі обдарованих учнів

Стаття 63. Згода батьків або осіб, які їх замінюють, на включення їхньої дитини до спеціалізованої освітньої програми

Для включення учня до спеціалізованої освітньої програми обов'язково необхідна письмова згода батьків або осіб, які їх замінюють. Така згода пишеться на ім'я директора загальноосвітнього навчального закладу. Згода батьків не потрібна, якщо неповнолітня особа набула повної дієздатності в встановленому законом порядку.

Стаття 64. Обов'язки та права батьків або осіб, які їх замінюють, щодо пошуку та виявлення обдарованих учнів

1. Батьки або особи, які їх замінюють, зобов'язані допомагати іншим учасникам навчально-виховного процесу у виявленні ознак обдарованості у своєї дитини. Батьки або особи, які їх замінюють, зобов'язані за порадами вчителів забезпечити позашкільну освітню підтримку обдарованих учнів.

2. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право:

- ознайомитися з особливостями процедур пошуку та виявлення обдарованості в учнів;
- отримувати інформацію щодо навчально-виховного процесу, особливостей спеціалізованих освітніх програм, за якими мають навчатися (або навчаються) їхні діти, а також спеціалізованих освітніх послуг, що надаються дітям;
- відмовлятися від навчання їхньої дитини за спеціалізованими освітніми програмами, якщо це відповідає інтересам дитини;
- вносити керівництву загальноосвітнього навчального закладу пропозиції щодо навчально-виховного процесу обдарованих учнів.

3. Керівництво загальноосвітнього навчального закладу, яке займається реалізацією спеціалізованих освітніх програм для обдарованих учнів, зобов'язане забезпечити батькам обдарованого учня вільний доступ до інформації, що стосується навчання за спеціалізованою освітньою програмою.